

SPIRITUM SANCTUM
EX
VETERI FOEDERE
TYPICUM,

Solemnibus huius Pentecostalibus,

Studiose in GYMNASIO PATRIO juventuti,
maximo pietatis ardore perpendendum,
zenui siliti prolusione

M. HENNINGUS WITTE,
ELOQ. ET HIST. P. P.

R I G Æ,

Ex Officina Nölleriana.



Xoritur nunc denuò, Clementissimi Numinis benignitate, dies summis laudibus ac religione debitâ, in cœtu fidelium, per universum terrarum orbem celebrandus. Pentecoste, festum non Judaicæ minus synagogæ, quàm Christianæ solempne Ecclesiæ, hodie recurrit. Recutiti quippe Judæi septem hebdomadarum, seu, quod idem est, quinquagesimæ lucis ferias, quas *πεντηκοστήν* appellant Græci, singulari cultu peragebant. A postridie Paschatos, seu secundo Azymorum, prout Josephus exponit pluribus, calculum ponebant, promulgationem legis divinæ quinquagesimò post maris rubri transitum die factam, in memoriam sibi revocantes. Huic æquè ac solempnitati Paschatos & Tabernaculorum in urbe Hierosolyma omnes omninò interesse ex lege Hebræi tenebantur. Accessit & alia ratio, quod Paschali ceperint tempore falcem in segetem mittere, messisque primitias, novarum nempe frugum manipulum, rerum omnium Datori consecrârint; Pentecostali autem eandem rursus messem, postquam ex omnibus habitaculis duos è recenti confectos frumento panes grati obtulissent, claudere fuerint soliti. Egregiè augustus ille Hipponensium Præsul, Augustinus, institutionem hanc à suis deduxit incunabulis: Dies, inquit, quinquagesimus in scripturis commendatur, non tantum in Evangelio, quia tunc Spiritus Sanctus advenit,

sed in veteribus etiam libris. Nam & ibi, posteaquam Pascha occisio agnoscere celebraverunt, quinquaginta numerantur usque ad diem, quo lex data est in monte Sina famulo Dei Mosi, digito Dei scripta. In libris autem Evangelii apertissime declaratur, digitum Dei significare Spiritum Sanctum. Quod & verba faciunt preclarissimi Episcopi ac Martyris, Cypriani, quæ huc afferre operæ erit pretium. Celebramus, ait, tam nos, quam Judæi, quinquagesimum diem, sed illi in typo, nos in veritate, illi in terrore, nos in amore. Pentecosten enim peragentes commemoramus, quæ olim sub Mose in V. T. sunt acta, & quæ sub Christo facta. Post ejus in cælos ascensionem Spiritus Sanctus visibili modo super Apostolos in linguis igneis apparuit, & ad instar prioris seculi universitatem fidelium unius esse labii voluit. Ex quibus satis superque patescit, utramque Pentecosten contendere invicem compararique quam rectissime posse. Ut enim lex quondam in Arabiæ deserto, audientibus & spectantibus multis hominum millibus promulgata; ita Sanctissimus Spiritus, qui legem divinam non lapideis, sed carnis cordis nostri inscripsit tabulis, eodem quoque die, quo infinita hominum multitudo Hierosolymam confluebat, effusus est. Illic, cum Moses in montem ascendit, quemadmodum aurei oris Doctor, Chrysostomus, loquitur, lex descendit; hinc, ubi Christus in cælum ascendit, Spiritus Sancti lux nobis advenit.

Illic

Illic ignis montem implevit, ideo & hodie in igneis
linguis Spiritus apparuit. Illic, cùm lex daretur, vo-
ces tubæ sonabant, & hodie factus est repentè de cœ-
lo sonitus, tanquam impetu venientis spiritus validi.
Illic, post triduanam populi purgationem, lex propo-
sita, nunc autem, post triduanam Christi resurrectio-
nem, Spiritus Sanctus nobis donatus est. In hac verò
mirabili congruentia illud certè Divo Augustino plu-
rimùm distare videbatur, quod ibi accedere ad locum,
ubi lex divulgabatur, horrendo prohiberetur terrore;
hîc autem in eos supervenerit Spiritus Sanctus, qui
gratissimum hospitem hunc avidè præstolantes in u-
num fuerant congregari. In tabellis ibi saxeis, hîc in
cordibus humanis Pneuma divinum operatum est.
Idem fermè regius indicat Vates, quando ignem ter-
ribilem, in monte Sina flagrantem, cum dissectis atque
igneis, in monte Sion apparentibus, contulit linguis,
altè exclamans: Deus cùm egredereris ante populum
tuum, cùm per solitudinem iter faceres, terra tremebat,
& cœli stillabant à facie Dei, mons ille Sina à facie Dei
Israël; nunc verò imbrem benignum effundis su-
per hereditatem tuam, &, quod languet, confirmâsti.
Non equidem nobis in præsentî animus est, typos &
præludia, quibus summus ille idemque æternus Dei
Spiritus in veteri adumbratustædere, ex sacro prolixè
eruerè codice; illustriora tamen non nulla vaticinia,
hieroglyphica atq; symbola tacitò præterire pede ne-
quaquã poterimus. Non operosâ utiq; indiget explica-
tione,

tionem, quis, sub schemate alicujus Columbæ, cessante olim cataclysmo, ramum oleæ, resplendentis mundi imaginem, in arcam intulerit, quum illius adhuc muneris sit, folium pacis, reconciliationis nostræ cum Deo tesseram, producere. Eminentissimus Dei Cancellarius, Moses, nobis recenset, exstructum operuisse tabernaculum de die nubem, à vespera autem usque ad mane ignis speciem. Quid si ædificium istud cum Ecclesia, à Christo fundata, comparemus, quam pari modo operit nubes Spiritus Sancti, gratiosè eam donis suis implendo? Hæc nubes sola sine nebulis & nubilis toties edit tonitru, quoties à peccato nos abstrahit, tandemque in solatii pluviam se diffundit. Nubibus quibusvis excelsior censendus meretur Elias, qui, quum, Achabi impii Regis tempore, magna terram premeret sterilitas, tribusque annis continuis nulla cælo pluvia decidisset, montem ascendit, ut aliquam ibidem cæli observaret mutationem. Et ecce! mox ventus exsurgit vehemens, pluviamque grandem superinducit, quâ tellus denuò irrigatur, ut gramina & fruges in usum hominum atque pecudum emitteret. Non tres, sed vel ultra ter mille annos, cælum gratiæ quondam fuerat occlusum, ad eò ut nullæ benignitatis Evangelicæ pluvie inde destillâssent, tandem autem, verus noster Elias, Christus, poli superans altitudinem, gratiosam sanctissimi Flaminis pluviam, sub ingenti & admirando procuravit flatu, simulque cælestium donorum

norum exuberantiâ Apostolos implevit. Idem ille in acerri-
mo cum Baalitis certamine, cum quæreretur; quis verus Israël-
is existeret Deus, ignem de cælo deduxit, qui aram victimamque totam consumpsit. E-
jus hodie typus adimpletur, dum Christus cælum repetens ignem
sacri Spiritus in congregatos effudit fideles, qui, quod in
iisdem inveniret sordidum, absumeret, inquinatum, combureret,
& vitio commaculatum, redintegraret. Thesbiten excipit
ejus discipulus inque munere Prophetico successor, Eliseus,
qui ad ædes viduæ se contulit pauperulæ, ut oleum conficeret,
illaque alieno liberaretur ære. Viduæ huic non injustè
assimilari potest primitiva Novi Testamenti Ecclesia, variis
tum obnoxia oppressiõibus, nec minus Eliseo Spiritus Sanctus,
siquidem pretiosum fidei oleum die Pentecostali in tot
credentium pectora effudit, tantaque copiâ domum
Apostolorum stipavit, ut tota Judæa vasorum
fatis suppeditare nequiverit, sed à vicinis quoque,
seu gentibus adscitis, salutaris olei receptacula
petere necessum habuerit. Salomon, Regum
quotquot unquam inclaruerunt sapientiâ illustri-
mus, egregium excitavit fanum, eoque absolutò, ignis
de cælo precibus illapsus devoravit holocausta,
domumque implevit. Major omninò Salomone Christus
templum Ecclesiæ suæ reparaverat morte, arden-
terque in crucis oraverat ara, tandem autem, consum-
matò pulcherrimi ædificii hujus mystici opere, Spiritus

San-

Sanctus ignea descendit forma, discipulos, dicata DEO libamina, ignibus imposuit, suaque majestate universam occupavit Hierosolymam. Quid? quod JEHOVA fidelibus, sub antiquo foedere degentibus, effusionem sanctissimi Flaminis aliquando futuram clarissime prædixerit perque servum sibi fidelem & sacro purgatum carbone, Esaiam, sic fari voluerit: Effundam aquas super sitientem, & fluenta super aridam, effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam. . Quibus innuit verbis, credentes sitientibus, Christi nempe justitiam, venuste assimilari, & flumina aquarum de Sp. Sancto rectè exponi. Sicut enim aqua terram reddit fructiferam, dura emollit, impura mundat, ac sitim extinguit; ita & Altissimi Spiritus suos edit fructus merè divinos, dū cor molle gignit & carneum, nos, ceu aqua purā, fide purificat, sitimque extinguit spiritualement, ac mirificè reficit. Neque minus Ezechielem, magnorum mysteriorum atq; spectaculorum *ἐπιπέτυον* & interpretem, in hac decet vaticinantiū classe collocare, siquidem apud ipsum, jussu Domini, spiritus advenit, à quatuor ventis arida comovens ossa, ut reviviscerent ac invicem congregarentur. Typico isto docemur emblemate, quod membra nostra nil nisi ossa sint arida, gravia & inutilia, nisi benignò divini Pneumatis flatu moveantur, veramq; nanciscantur vitam. Ex hisce igitur aliisq; utriusque pacti tabulis, *ὁ* mei, quorū causā hæc consigno, luculenter agnoscetis, quod longè majorem hodie Pentecosten sumo cum júbilo peragendi, quàm olim judæi, habeatis rationē. Ibi quippe plena erant omnia mœroris & iræ; hic amoris atq; gratiæ; ibi Deus in fulgure & tonitru horribili apparebat; hic Spiritus Sanctus in vento & igne amabili; ibi fœdus cum solis feriebat Judæis; hic cū Judæis pariter ac Gentibus fœderalis renovatur gratia. Et rectius hæc omninò intelligetis, si, ceu par est, & hujus tēporis exigit solemnitas, templū frequentetis, quod ipsius Spiritus Sancti templum fiat. Valete omnes, & hoc agite. Dabam Rigæ, Pentecostes festo, anni clb Iac XXCV.